

1 - תלמוד בבלי מסכת יבמות דף ז עמוד א

אימר דאמרין דאתי עשה ודחי לא תעשה - לא תעשה גרידא, ל"ת שיש בו כרת מי שמעת ליה דדחי? הדר אמר: אטו עשה דוחה את ל"ת, לאו לא תעשה חמור מיניה? וקאתי עשה ודחי ליה, מה לי חומרא זוטא, ומה לי חומרא רבה? ת"ל: לא תבערו.

2 - רש"י מסכת יבמות דף ז עמוד א

לאו לא תעשה חמור מיניה - שרי לוקין עליו.

3 - רבינו נסים גאון שבת דף קלג.

ידענו כי זה לא תעשה דדחי ליה העשה אינו דוחה בכל דבר אלא מיוחד הוא וכי הצווי שנאמר אחריו הוא תנאי עליו וכי לא בא להזהיר אלא על לבישת כלאים חוץ ממצות ציצית אבל מה שהוא מעורב מחוטי פשתן עם הטלית של צמר שהיא מצוה אינו נכנס בזו האזהרה אלא מותר הוא. ואמרו חכמים שדבר זה עיקר הוא שנסמוך עליו וכי כל אזהרה שאין עמה כרת שבתורה כך היא דרכה שבעת שאירע חיוב מצות עשה נדחה האזהרה שהיא לא תעשה ונקיים הצווי שהוא עשה ותבא מצות עשה ותדחה לא תעשה כי האזהרה של לאו על זה התנאי נאמרה ובה הפירוש שפירשו יסיר מלבך ספק גדול שמסתפקין בו בני אדם ושואלין עליו והוא שאומרין מאחר שאנו יודעין שאזהרת לאו קשה מצווי עשה האין יבא עשה וידחה האזהרה של לאו שהיא חמורה ממנו ומדרך הידוע שהחמור דוחה הקל ולא עוד אלא שפעמים שעולה על דעתן שיש בענין הזה ענין חזרה בדבר הראשון והתשובה הוא מה שהקדמנו שהאזהרה של לאו כך נאמרה במיוחדת וכי הצווי של עשה תנאי הוא בה

4 - רמב"ן שמות פרק כ פסוק ז'

ובמדרשו של רבי נחוניא בן הקנה (ספר הבהיר אות קפב) הזכירו עוד סוד גדול בזכור ושמור, ועל הכלל תהיה הזכירה ביום והשמירה בלילה, וזהו מאמר החכמים (ב"ק לב ב) שאומרים בערב שבת באי כלה באי כלה, באו ונצא לקראת שבת מלכה כלה, ויקראו לברכת היום קדושה רבא (פסחים קו א) שהוא הקדוש הגדול, ותבין זה. ואמת הוא ג"כ כי מדת זכור רמזו במצות עשה, והוא היוצא ממדת האהבה והוא למדת הרחמים, כי העושה מצות אדוניו אהוב לו ואדוניו מרחם עליו, ומדת שמור במצות לא תעשה, והוא למדת הדין ויוצא ממדת היראה, כי הנשמר מעשות דבר הרע בעיני אדוניו ירא אותו, ולכן מצות עשה גדולה ממצות לא תעשה, כמו שהאבהה גדולה מהיראה, כי המקיים ועושה בגופו ובמונו רצון אדוניו הוא גדול מהנשמר מעשות הרע בעיניו, ולכך אמרו דאתי עשה ודחי לא תעשה, ומפני זה יהיה העונש במצות לא תעשה גדול ועושיין בו דין כגון מלקות ומיתה, ואין עושיין בו דין במצות עשה כלל אלא במורדין, כמו לולב וציצית איני עושה, סוכה איני עושה, שסנהדרין היו מכין אותו עד שיקבל עליו לעשות או עד שתצא נפשו:

5 - מהרי"ץ חיות יבמות שם

וע"ד הרמב"ן פ' יתרו לענין זכור ושמור שכ' דעשה חמור מל"ת נגד סוגיות הש"ס כאן וכבר התעורר עליהם בספר יד מלאכי סימן תקטו בשם גדולי המחברים

6 - נשיח בחקיק עמוד ריב

אולם באמת נראה דדברי הרמב"ן מדוייקים שהרי קיום מצות עשה גדול מקיום לא תעשה שע"י קיום העשה איכא אהבה ובשמירה שלא לעבור על לא תעשה אינו אלא יראה. אבל עבירת הלאו חמורה מפני שהוא עובר בקום ועשה ופורק ממנו היראה בידי משא"כ ביטול עשה הוא רק בשב ווא"ת. לפיכך שפיר קאמר בגמק דלא תעשה חמורה היינו לעבור על לא תעשה חמור מביטול עשה מ"מ כיון שקיום העשה הוא בגדר אהבה שהוא גדול מיראה אתי עשה ודחי לא תעשה

7 - תוספות מסכת יבמות דף ד עמוד א

ואומר ר"י דמאשת אח לא מצי למילף בעלמא דלידחי עשה לא תעשה שיש בו כרת דשאני אשת אח דמצותו בכך ואי אפשר בענין אחר לקיים מצות יבום דאל"כ בטלה מצות יבום אבל מכלאים בציצית ילפי שפיר בעלמא דאי לא מקיימת מצות תכלת בפשת' מקיימת בצמר ואפ"ה דחי וכן וגלח את כל שערו דמצורע מיקיים בשער דהיתר דכל שערו קרינא ביה כמו כל מלאכה לא תעשו דשבת דלא קאי אלא אמלאכות דלא דחו שבת א"נ כל שערו ממש

ובנמרטו פאת ראשו וזקנו וכן כל הני דמייתו מיקיימי בדוכתא אחריתא.

8 - תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יט עמוד ב - כ עמוד א

תא שמע: + במדבר ו' + ולאחתו מה תלמוד לומר? הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת, יכול יחזור ויטמא - אמרת לא יטמא. יכול כשם שאינו מטמא להם כך אינו מטמא למת מצוה, תלמוד לומר: ולאחתו - לאחתו הוא דאינו מטמא, אבל מטמא הוא למת מצוה, אמאי? לימא: אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. - שאני התם, דכתיב ולאחתו - וליגמר מינה: - שב ואל תעשה שאני.

9 - רש"י מסכת ברכות דף כ עמוד א

שב ואל תעשה שאני - דברים רבים התיירו לטקור דבר תורה מפני סייג ומפני כבוד הצריות, היכא דאינו עוקר דבר צמטשא ידים, אלא יושב צמקומו, ודבר תורה נעקר מאליו, כגון תקיעת שופר ולולב בשבת, וסדין צליטא, ודכוותייהו טובא ציצמות (דף ל', צ'), אצל מעקר צידים - לא, והלבוש כלאים עוקרו צמטשא ממש, שכוא לובשו, וטומאת גופיה שהותרה לכהן ולנזיר ליטמא למת מלוה, דקא מעקר צידים מפני כבוד הצריות דלאו שב ואל תעשה הוא, היינו טעמא דלא גמרינן מיניה - דהתם לאו כבוד הצריות הוא דדחי לא תעשה דידה, דמעיקרא כשנכתב לא תעשה דטומאה - לא על מת מלוה נכתב, כשם שלא נכתב על הקרובים, אצל השבת אצדכא ופסח - לכל ישראל נאמר, ואלל כבוד הצריות נתנו לדחות, על כרחך היינו דדחייתן אינה צידים אלא ציציבתו תדחה המלוה, אצל כלאים צמטשא ידיו ידחה - הזהיר צאזכרתו.

10 - תוספות מסכת ברכות דף כ עמוד א

שב ואל תעשה שאני - וא"ת נזיר וכ"ג קום עשה הוא דיטמא למת ותירץ רש"י דקרא גלי לן דלאו דלא יטמא לא נאמר גבי מת מצוה ולא נהירא דא"כ כל מקום דאמר' שעשה דוחה ל"ת לקרי שב ואל תעשה וכו' והיאך קרי ליה דחייה אימא שאינו דחייה דהתם לא נאמר הלאו ועוד דהא מילה ותמיד ופסח דדחו שבת כדאמרינן פרק אלו דברים (פסחים דף סט:) אלמא מקרי שפיר דחייה. אלא נראה דמנזיר לא גמרינן דמה לנזיר שכן ישנו בשאלה וכן מכהן מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל.

11 - תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ב

מי שחציו עבד וחציו בן חורין - עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, דברי בית הלל. אמרו להם בית שמאי: תקנתם את רבו, ואת עצמו לא תקנתם; לישא שפחה - אינו יכול, בת חורין - אינו יכול, ליבטיל? והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר + ישעיהו מ"ה + לא תהו בראה לשבת יצרה! אלא, מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין, וכותב לו שטר על חצי דמיו. וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי.

12 - תוספות מסכת חגיגה דף ב עמוד ב

וא"ת וליתי עשה [דלשבת יצרה] ולידחי לאו דלא יהיה קדש וי"ל דהכא אפשר לקיים שניהם על ידי כפייה אי נמי דלא אתי עשה ודחי לא תעשה אלא כגון מילה בצרעת דבעידנא דמעקר לאו מקיים עשה אבל הכא משעת העראה עובר ליה בלאו ועשה ליכא עד גמר ביאה.

כופין את רבו - אפילו לשמואל דאמר (גיטין דף לח.) המפקיר עבדו יוצא לחירות וא"צ גט שחרור הכא דטבא ליה עבדו ליה לעשות שחרור גמור ואע"ג דאמרינן (ברכות דף מז:) המשחרר עבדו עובר בעשה ניחא לן דליעבד הרב איסורא זוטא ולא ליעבד העבד איסורא רבה כדאמר בעירובין בפ' בכל מערבין (דף לב: ושם) ולא דמי לההיא דריש שבת (דף ד. ושם) וכי אמרינן לו לאדם עמוד וחטא בשביל שיזכה חברך דהתם פושע בדבר הוי שלא היה לו לאפות הפת תדע דשרינן ריש תמיד נשחט (פסחים דף נט. ושם) להקריב לכהן אחר תמיד של בין הערבים כפרת חברו כדי שיאכל קרבן פסח לערב אע"ג דאיכא עשה דהשלמה.

13 - תלמוד בבלי מסכת יבמות דף ה עמוד א

הא דקיימא לן דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה, ליגמר מנזיר! אלא מנזיר מ"ט לא גמרינן? דאיכא למיפרך: שכן ישנו בשאלה

14 - תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ח עמוד ב

הא מדקתני סיפא: ואם שחטו - אין מכסין את דמו, מכלל (דרישא) בדאית ליה עסקינן! - אלא אמר רבה: אפר כירה מוכן לודאי ואין מוכן לספק. - לספק מאי טעמא לא - דקא עביד גומא, ודאי נמי קא עביד גומא! אלא כדרבי אבא - הכא נמי כדרבי אבא! - אלא: ספק מאי טעמא - דלמא עביד כתישה, ודאי נמי - נגזור משום כתישה! - ודאי כי קא עביד כתישה - אתי עשה ודחי את לא תעשה. - אימר דאמרין אתי עשה ודחי את לא תעשה כגון מילה בצרעת, אי נמי סדין בציצית, דבעידנא דקא מעקר לאו - קא מוקים לעשה, הכא, בעידנא דקא מעקר לאו - לא מוקים עשה! - הא לא קשיא; דבהדי דכתיש קא מכסי. - סוף סוף, יום טוב עשה ולא תעשה הוא, ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה! - אלא אמר רבא: אפר כירה דעתו לודאי, ואין דעתו לספק.

15 - תלמוד בבלי מסכת שבת דף כד עמוד ב - כה עמוד א

משנה. אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב. רבי ישמעאל אומר: אין מדליקין בעטרן, מפני כבוד השבת. וחכמים מתירין בכל השמנים; בשמן שומשמן, בשמן אגוזים, בשמן צנונות, בשמן דגים, בשמן פקועות, בעטרן ובנפט. רבי טרפון אומר: אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד.

גמרא. מאי טעמא? - לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב. מנהני מילי? - אמר חזקיה, וכן תנא דבי חזקיה: אמר קרא +שמות יב+ ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר, שאין תלמוד לומר עד בקר, מה תלמוד לומר עד בקר - בא הכתוב ליתן לו בקר שני לשריפתו. אביי אמר: אמר קרא +במדבר כח+ עלת שבת בשבתו - ולא עולת חול בשבת, ולא עולת חול ביום טוב. רבא אמר: אמר קרא +שמות יב+ הוא לבדו יעשה לכם, הוא - ולא מכשירין, לבדו - ולא מילה שלא בזמנה, דאתיא בקל וחומר. רב אשי אמר: +ויקרא כג+ (שבת) שבתון. - עשה, והוה ליה יום טוב עשה ולא תעשה, ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה.

16 - חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף ה עמוד א

דמאי טעמא אמרי' בעלמא שאין עשה דוחה לא תעשה ועשה משום דאמר' מאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה אבל הכא הא אלים דעשה דמצורע שוה בכל ואית ביה שלום הבית ולהכי הוה סלקא דעתין דלדחי אפילו עשה ולא תעשה שאינן שוים בכל וכדאמר' בבבא מציעא גבי כבוד אב ואם דמשום דהוקש כבוד אב לכבוד המקום הוה סלקא דעתין דדחי עשה ולא תעשה.

17 - תוספות מסכת חולין דף קמא עמוד א

לא צריכא דעבר ושקליה דלאו עבריה כו' - מכאן קשה לפי ריב"א בפ' אלו עוברין (פסחים דף מ:): דאמר אחרישה לא ליחייב הואיל וחזי לכסויי בהו דם צפור והקשה והא יום טוב עשה ולא תעשה הוא ותירץ דנהי דלא דחי מיהו אם עבר על אותו לאו אינו לוקה דהא דלא דחי היינו משום עשה אבל הלאו כמאן דליתיה דעשה דחי ליה והכא משמע דכל זמן דלא עבר ושקלה איכא עשה ולא תעשה וצריך לומר לפירושו שמא דוקא לענין דלא לקי על אותו לאו אבל לא מדחי ליה לגמרי.

18 - מנחת חינוך מצוה ב'

ויש לי ספק והוא נוגע בהרבה מקומות ואעורר כאן כי היא מצוה הקודמת לשיטת ריב"א פסחים מ: המובא בתוס' חולין קמא. ד"ה לא, דכל מקום דלא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה, עם כל זה בעבר אין לוקין, כי הלאו נדחה מפני העשה ולא נשאר רק העשה, והובאו דבריו בחיבורי זה כמה פעמים, וצ"ע לשיטות הנ"ל דמצוות צריכות כונה ובלא כונה לא יצא, ומכל שכן במתכוין שלא לצאת, ולפי זה מילה שלא בזמנה אינה דוחה יום טוב דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה, ואם עבר אין לוקין לריב"א, היאך הדין במל ביו"ט ומתכוין שלא לצאת א"כ לא קיים המצוה כלל, אפשר דלוקין כי לא עשה מצות עשה, או דלמא לא דמי לשופר ולולב דלא נתקיים העשה כלל וצריך לעשות עוד הפעם, אבל כאן נהי דלא קיים הוא המצוה, מ"מ המוה נעשית מאליה כי נחתכה ערלתו, והצד הראשון נראה דאף דנחתכה לא קיים המצוה רק שאין לו במה לקיים עוד דמה יעשה, אבל מצות השי"ת לא קיים כלל, ולא נדחה כלל הלאו ולוקין וכו'.

19 - תוספות מסכת קידושין דף לד עמוד א

מעקה אבידה ושילוח הקן - תימה לרבי בכל הני כתיב לאו במעקה כתיב (דברים כב) לא תשים דמים בביתך אע"ג דמוקמינן ליה (בב"ק דף טו:) למגדל כלב רע וסולם רעוע דהיינו שימה בידיים מ"מ אתי נמי למעקה דהא דרשי בסיפרי ועשית זו מצות עשה לא תשים דמים זו מצות לא תעשה ובאבידה נמי כתיב (דברים כב) לא תוכל להתעלם

ובשלוח הקן כתיב (שם) לא תקח האם על הבנים וא"כ איך יהיו נשים פטורות אפילו הם זמן גרמא והא השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה ואומר ר"י דבכולהו משכחת בהו עשה בלא לאו ובמעקה אין שייך לא תשים דמים אלא בבונה בית מתחילה על מנת שלא לעשות מעקה אבל אם היה בדעתו לעשות מעקה ולאחר שבנאו נמלך או שעשה ונפל אין שם אלא עשה דועשית מעקה ואז נשים פטורות ובאבידה נמי משכחת לה עשה בלא לאו כגון שנטלה על מנת להחזירה וכגון שנטלה אחר יאוש דהשתא לית בה לאו דלא תוכל להתעלם וגם ליכא לאו דלא תגזול נמי ואח"כ נמלך שלא להחזירה דהשתא אינו עובר אלא משום השב תשיבם ושלוח הקן נמי כגון שלקח האם על מנת לשלח ואח"כ נמלך ולא שלחה דהשתא ליכא לאו כי אם עשה דשלח תשלח וי"מ דמ"מ איכא נפקותא כשיהיה לאשה לקיים מצות עשה דאי הוה אמינא דנשים פטורות מעשה דלאו הזמן גרמא כמו כן יהיו פטורות מן הלאוין דאיכא למימר דאתי עשה ודחי ל"ת אבל כשהן חייבות בעשה דלאו הזמן גרמא אז לא יבא עשה אחר וידחנו דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה אך הקשה הר"ר יוסף מארץ ישראל על פירוש זה א"כ גבי אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט (שבת דף כה.) משום די"ט עשה ולא תעשה ושריפת קדשים אינה אלא עשה אשה שאינה חייבת בעשה די"ט דהוי זמן גרמא וכי תוכל להדליק בשמן שריפה ביו"ט וכ"ת אין הכי נמי אמאי לא לישתמיט תנא דלא אמר לך אלא מאי אית לך למימר דעשה שיש עמו לאו אף הלאו אלים ולא דחי ליה עשה אף הכא הלאו אלים.

20 - מנחת חינוך מצוה תקלח

וכהן שראה אבדה בבית הקברות אינו מיטמא להחזיר שטומאת כהן עשה ולא תעשה עשה דקדושים תהיו ולא תעשה דלא יטמא וגו' ואין עשה דהשבה דוחה עשה ולא תעשה כן מבואר בר"מ פי"א הי"ח ואין זו לשונו ממש. והנה בב"מ ל. אמרינן שם שני טעמים דאין כהן מיטמא להחזיר אבדה חדא דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה ועוד דלא דחינן איסורא מקמי ממונא והנה לטעם דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה אם עבר מחולקים הראשונים דדעת ריב"א בחולין שרק שילוח הקן קמא. ד"ה לא דאינו לוקה דדחי הלא תעשה ולא נשאר רק העשה ואם נאמר דהר"מ ס"ל כסברת הריב"א א"כ לפי דבריו אין לוקין בעבר ובאמת לסברא זו דלא דחינן איסורא מקמי ממונא א"כ לא נדחה כלל ולוקין בעבר ולמה לא הביא הר"מ דבר זה דלא דחינן לחומרא? ונראה דלא ס"ל כסברת ריב"א א"כ לוקין אף לטעם זה דעובר על עשה ולא תעשה ואין נפקא מינה בין שני הטעמים על כן מביא הטעם הראשון ועיין בספר שער המלך בפ"ג מנדרים ה"ו שמפלפל שם אי הר"מ ס"ל כסברת הריב"א ומביא ג"כ גמרא זו עי"ש, ומראה מקום אני לך ובאתי להזכיר.

21 - תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלג עמוד א

דאמר רבי שמעון בן לקיש: כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה, אם אתה יכול לקיים שניהם - מוטב, ואם לאו - יבא עשה וידחה לא תעשה

22 - תוספות מסכת יבמות דף ד עמוד ב

דאפילו צמר לפשתן ופשתן לצמר כו' - נראה דאפילו שני חוטין לבן של צמר שרי בפשתים כדאמר במנחות אף על גב דאפשר במינו כדקאמר התם מגו דתכלת פטרה לבן נמי פוטר ולבן של פשתים נמי פוטר הצמר על מגו דמגו דלבן של צמר פוטר בפשתים לבן של פשתים נמי פוטר בצמר ודוקא במקום תכלת אבל במקום שאין תכלת אסור כיון דלא כשר במינו דהא במנחות (דף מ.) אסר סדין בציצית משום קלא אילן ופרך ולא יהא אלא לבן ומשני משום דאפשר במינן כדר"ל.

23 - חידושי הרשב"א מסכת יבמות דף ד עמוד ב

וחוטי צמר פוטרין בשל פשתן ואפי' לבן ושל פשתן פוטרין בשל צמר. ודוקא לבן של צמר בשל פשתים ושל פשתים בשל צמר בדלית ליה ממיניה וא"א לקיים מצות ציצית בלא דחיית ל"ת אבל היכא דאיכא ממין הכנף אין מטילין לו אלא מינו וכדר"ל דאמר כ"מ שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה ל"ת, הלכך בדאיכא מינו אתה יכול לקיים את שניהם אבל היכא דליכא מיניה אי אתה יכול לקיים את שניהם, ואם נפשך לומר יוציא חוטין מן הבגד בעצמו ויטיל בכנף ולעולם לא משכחת לה דליכא מינו, הא ליתא דכל היכא דאין לו אלא בקריעת הכנף ובהפסד טליתו ה"ז כמי שאין לו מינו.

24 - בית יוסף אורח חיים סימן יא אות יד (א) ד"ה ויקח ארבעה

וכתב רבינו ירוחם (ני"ט ח"ג קסט:) חוטי פשתן פוטרין בבגד של צמר וכן בהיפוך דכלאים בציצית מותר ודוקא

כשאינו מוצא ממינו אבל אם מוצא ממינו לא יטיל בו כלאים כדאמר ריש לקיש כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה וכו'. ואינו נראה לי אלא אע"פ שאין מצוי לו ממינו מאחר שאפשר לקיים את שניהם אילו היה מצוי לו לא דחינן את לא תעשה

25 - נשיח בחקין עמ' רב

אמנם נלענ"ד דבאמת הב"י והתוס' יכולים לומר דאף אם נפרש דלא כדברי רבינו נסים גאון אלא שהענין עשה דוחה ל"ת הוא בתורת דחוייה דנהי דיש כאן אזהרה כדאי לעבור עליה כדי לקיים העשה מ"מ זה שייך רק באופן שיש סתירה בעצם בין העשה ללא תעשה דדוקא בכה"ג גזה"כ הוא דל"ת נדחה מחמת העשה, אבל אינו מספיק במה שאדם פרטי עומד במצב שבפועל אין בידו לקיים שניהם וראיה לזה שהרי הבאתי לעיל בדברי הרמב"ן בתוה"א ליישב דברי רש"י בברכות כ. דמבואר דעשה דוחה ל"ת הוא בתורת דחוייה ואי ס"ד בדברי הרמב"ן שלא תירץ כהרשב"א מוכח דס"ל כרבינו נסים גאון נמצא שהרמב"ן סותר את עצמו, אלא ודאי אף אם נימא כדעת הב"י התוס' והרמב"ן אין הכרח לומר כסברת רבינו נסים גאון. מ"מ מסתברא דחידושו של רבינו נסים גאון שייך רק לדעת הב"י והתוס' שיש סתירה בעצם בין העשה ללא תעשה דדוקא בכה"ג נוגל לומר דהוי כאילו התורה התנה תנאי באזהרת הלאו דלא שייך במקום העשה.

26 - תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלג עמוד א

ואבבי אליבא דרבי שמעון, האי בשר מאי עביד ליה? - אמר רב עמרם: באומר: לקוץ בהרתו הוא מתכוין. - תינח גדול, קטן מאי איכא למימר? - אמר רב משרשיא: באומר אבי הבן לקוץ בהרת דבנו הוא קא מתכוין. ואי איכא אחר - ליעביד אחר, דאמר רבי שמעון בן לקיש: כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה, אם אתה יכול לקיים שניהם - מוטב, ואם לאו - יבא עשה וידחה לא תעשה! - דליכא אחר.

27 - רש"י מסכת שבת דף קלג עמוד א

ואי איכא אחר - שאינו חושש לטהרו - ליעבד אחר, ולא ליקוץ אב להתם, ואף על גב דרבייה קרא - שהרי אתה יכול לקיים עשה בלא עקירת לאו לר' שמעון, דהא אחר לא מיכוין ולא עבר, ואמר ריש לקיש כו' ורבי למאי אתא.

28 - תלמוד בבלי מסכת חולין דף קמא עמוד א

מתני'. שלחה וחזרה, אפ"ל ארבעה וחמשה פעמים - חייב, שנאמר: +דברים כ"ב+ שלח תשלח את האם. אמר הרנינו נוטל את האם ומשלח את הבנים - חייב, שנאמר: שלח תשלח את האם. נוטל את הבנים והחזירין לה, ואח"כ חזרה האם עליהן - פטור מלשלח. גמ'. א"ל ההוא מרבנן לרבא, ואימא: שלח - חדא זימנא, תשלח - תרי זימנין! א"ל: שלח - אפילו מאה פעמים, תשלח - אין לי אלא לדבר הרשות, לדבר מצוה מנין? ת"ל תשלח - מכל מקום; א"ל ר' אבא בריה דרב יוסף בר רבא לרב כהנא: אלא טעמא דכתב רחמנא תשלח, הא לאו הכי הוה אמינא לדבר מצוה - לא? עשה ולא תעשה הוא, ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה! לא צריכא דעבר ושקלה לאם, דלאו - עבריה, עשה הוא דאיכא, ליתיה עשה ולידחי עשה - קמ"ל

29 - תוספות מסכת פסחים דף עה עמוד א

למעוטי אבר מעיקרו - הקשה ה"ר יוסף נימא באש פרט תשרף כלל ונעשה כלל מוסף על הפרט ורבי כל מילי ואפילו אבר מעיקרו דלא דמי לפרט וי"ל דכלל דתשרף קאי אפרט כלומר במה תשרף באש הלכך לא מרבין מתשרף אלא דומיא דאש דקאי עילויה והוי כלל הצריך לפרט דאמרינן בכיסוי הדם (חולין דף פח:): דאין דנין אותו בכלל ופרט ריב"א והקשה רבינו יעקב דאורלינ"ש אמאי איצטריך קרא למעוטי אבר מעיקרו הא שמעינן ליה מדאיצטריך לא תבערו למעוטי שאין שריפת בת כהן דוחה שבת מכלל דאין יכול לשורפה באבר מעיקרו דאי יכול לשורפה בו א"כ פשיטא דלא דחיא שבת כיון דיכול לעשות בלא דחיות שבת ואומר ר"י דלא פירכא היא כלל דאיצטריך קרא היכא דליכא אבר מעיקרו דאי לא תימא הכי תיקשי אמאי איצטריך קרא דלא דחי שבת כיון שיכול להרתיח פתילה של אבר מערב שבת [ועיין תוס' יבמות ו': ד"ה טעמא].